

כתבה שלישית בסידרת דיוקנות פוליטיים מנקודת מבט אישית

התקנאי המתחנן

רוב הח"כים הם אנשי-מיקצוע משופשפים, ואין להם דיעה טובה על... טבע האנושי. היה ברור להם שאם אדם מוותר על משרה מכובדת וניצחית (שהרי אי-אפשר לפטר שופט) תמורת משרה כה זמנית ובלתי-בטוחה, מוכרחה להיות לכך סיבה. לכן האמינו הכל כי מנחם בגין הבטיח להלוי את כהונת שר-המישפטים בממשלת-הליכוד שעמדה לקום. אך הממשלה קמה, שלושה שרים של חרות (בגין, ויצמן, לנדוי) תפסו את מקומם המיוחל ליד שולחנה — ואילו הלוי נשאר ח"כ בלבד. הוא לא זכה אף בתפקיד היוזר של אחת מוועדות-הכנסת.

מה הריץ אותו? מה היתה רק תשובה אחת: הקנאות הלאומנית. מכל אנשי ארץ-ישראל השלמה, הוא היה בודאי העיקבי והקיצוני ביותר. לא יכולתי לכעוס על קנאות זו, כי אני נהניתי ממנה. הלוי ראה בי את האויב המובהק ביותר של אמונותיו, ולא החמיץ כל הזדמנות כדי להתנגש עימי במליאה. כאשר הייתי ממתין לתורי לנאום, ושימונו של האולם הריק היה מדכא אותי, הייתי

מאת אורי אבנרי

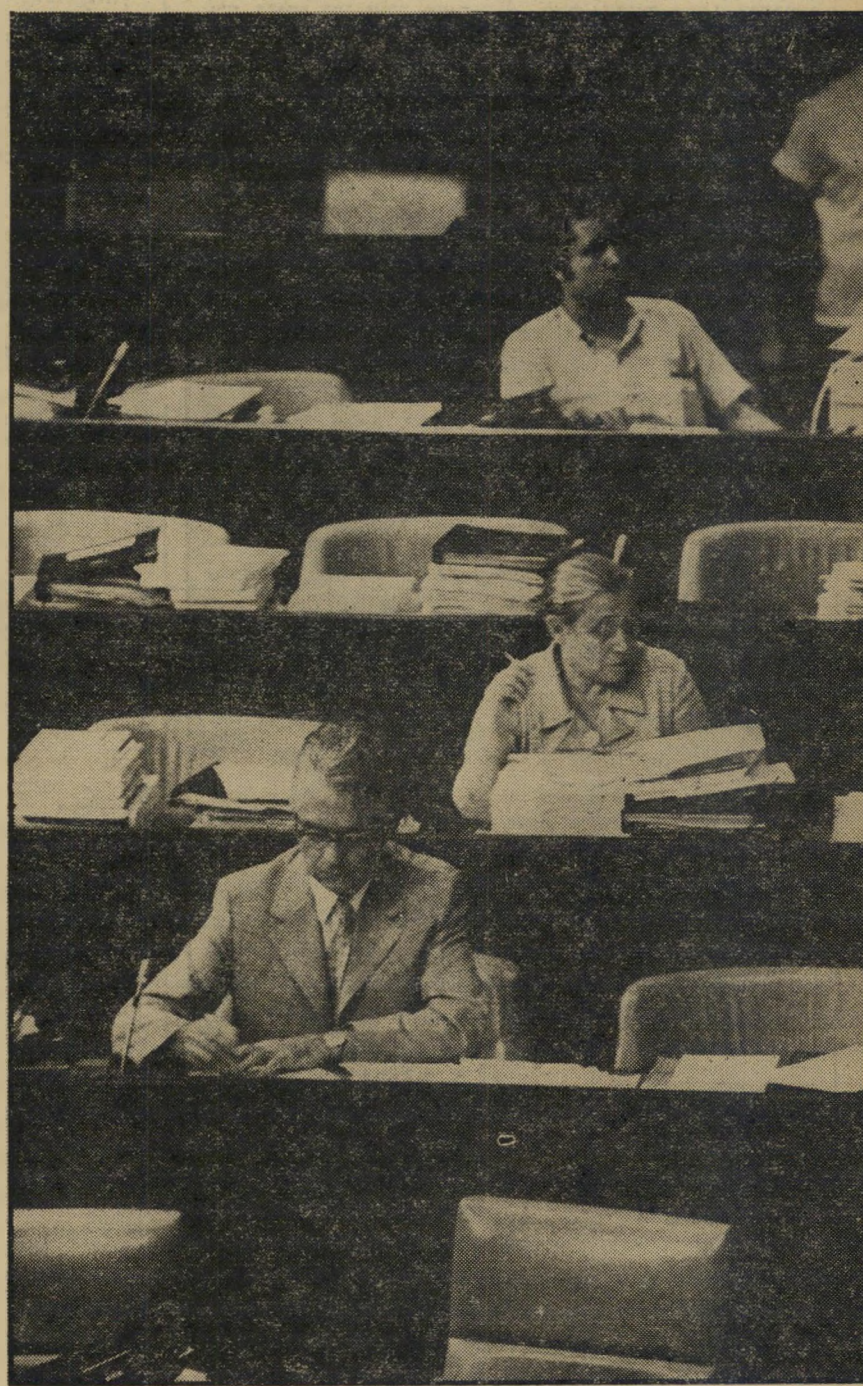
מתעודד בראותי את הלוי חוזר מן המינון, תופס את מקומו. מוכן ומוזמן לספק לי אתגר ובידור אינטלקטואלי בקריאותיו הזועמות. סיפוח כל השטחים המוחזקים, התנחלות נמרצת ככולם, כינון ישראל הגדולה ככה רחבי ארץ-ישראל — כל אלה היו בשבילי לא רק עקרונות, אלא תוכנית-מינומם לביצוע מיידי. ואוי למי שהחיל רמוז של ספק בתכונה הטחורה של תמיסה זו! קנאות זו, יחד עם ביישנות אישית קיצונית, מנעו כל אפשרות להידברות רצינית עימו. יכולתי להתלוצץ עם מנחם בגין, להחליף הערכות עם חיים לנדאו, להתהלך שלוב-אצבעות עם יוחנן בדר. אך בכל ארבע שנות ישיבתי יחד עם הלוי בכנסת, לא החלפנו מחוץ למליאה יותר מאשר ברכות-שלום מאופקות מאד.

האינקוויזיטור הגדול

ל אדם קנאי יש מסגן בעיניים. הוא עיוור צבעים וגוונים. הגוונים העדינים של אפור, המוסיפים עניין כה רב לתצלום, אינם קיימים לגביו. כמו בתחריט-עץ עתיק, יש בתמונת-עולמו רק שחור ולבן. תכונה זו היא הבולטת ביותר באופיו של הגבר בן ה-64, שנולד בעיירה הפרוסית וייסנפלס. למד מישפטים בברלין והגיע ארצה כעלם בן 23 מייד עם עלות היטלר לשלטון. כעבור חמש שנים בילבד כבר נתקבל עלידי הבריטים כשופט-שלום בירושלים. תפקיד בו כיהן במשך עשר שנים עד להקמת המדינה. גם בימי הבריטים היה כדאי יותר להיות עורך-דין, מאשר שופט. אם כן, מה דחף אותו לשבת על כס השופט? הוא עצמו הסביר זאת במילים "הייצר האובייקטיבי". זוהי רוגמה קלאסית של הונאה עצמית כנה. אין ספק שהלוי רואה את עצמו כאיש התכונה הטחורה של קאנט, אדם אוניקוויקי למופת. פועל כאן מכניזם ידוע: כמעט כל אדם רוצה להיות בדיוק מה שאיננו. כי מה שמציין את הקאריירה המישפטית הסוערת של בנימין הלוי הוא דווקא הקיצוניות של השיפוט. כאשר הגיע למסקנה מסוימת, שום חוש-מידה לא עצר בעדו. הוא הלך עד הסוף, בעיקביות קנאית, ולפעמים בעיקביות נוראה. אין ספק שנדחף אל קאריירה שיפוטית בשל רצונו לשפוט את זולתו בכל חומר הדין, כדי לכפות עליהם את אמונתו-שלו. תמהתי לא פעם מה היתה הפסיכולוגיה של שופטי האינקוויזיציה. לפי עדויות רבות, הם היו אידיאליסטים צרופים. הם בודדאי לא חשבו את עצמם לאנשים אכזריים. להיפך: הם עינו את קורבנותיהם בעינויות-תופת מתוך אמונה כנה שבכך עוזרים לאומללים אלה, מטהרים את נפשם ומאפשרים להם להגיע לנגיד, למרות פשעיהם. אינקוויזיטור שחם על כופר וחטך ממנו את עינויי המוקד, בשלחו למוותו בדרך הומאנית יותר, לא עשה לו טובה, אלא להיפך. נפשו הבלתי-מטהרת של הכופר נאלצה להתענות בגיהנום כתוצאה מרחמים פסולים אלה. הלוי הוא אידיאליסט אמיתי. לפעמים, בהפתכתי לתוך עינוי הגדור, זות, הכוהות כלשהו, נחרדתי. אזה הן עינויו של אינקוויזיטור.

נפש לשון

איתו לראשונה במישפט קסטנר. הוא ישב בו כשופט דן-יחיד. בעיקבות מישפט זה התפרסם לראשונה — ובו גם התגלה אופיו המיוחד. כזכור הוגש המישפט עלידי היועץ המישפטי דאו, חיים כהן, נגד אחד מלכיל גרינוולד, לץ ירושלמי זקן, עושה-צרות מיקצועי, חובש-כיפה ויושב-קרנות, שהיה אוסף רכילות ציבורית מכל הבא ליד ומפרסם אותה, ללא בדיקת כלשהי, בעלון משוכפל ששלח לעיתונים ולעסקנים, תחת הכותרת "פנימי" לחברי במיורח". (המיורח היתה מפלגה דתית ימנית, שהתמוגה לאחר מכן במסד"ל). כאחד העלונים טען גרינוולד שקסטנר, אז פקיד בינוני במשרד המיסחר-רה"ע, שירת את הנאצים בהשמדת יהודי הונגריה. לקסטנר לא היה כל חשק להגיש מישפט על עלון זה, שכל העיתונאים גיחכו עליו. אבל השר הממונה עליו, דוב יוסף, גם הוא איש קנאי ישרימדות בעל נשמה של שופט, הכריח את קסטנר "לטהר את שמו". כך החלה כל אותה פרשה אומללה. כשהופיע שמואל תמיר הצעיר, סניגורו של גרינוולד, בישיבה הראשונה של המישפט, לא היה בידו שמץ של ראייה להוכחת הדיבה. לגרינוולד עצמו לא היה אף המושג הקלוש ביותר של פרשת אייכמן-קסטנר. תמיר פשוט יצא "לדוג" — לחקור את קסטנר עצמו חקירת שתי וערב, יום אחר יום, מתוך תיקווה שמשוהו יענה ברשת. ואכן, העד קסטנר עצמו הגיש ערימה של ניירות, שנועדו להוכיח את התפקיד הנאצל שמילא, לדבריו, בהצלת יהודי הונגריה, כשהוא נכנס לגובר-הארייות של הסיס

הלוי (מתחת ללוי ורזיאל-נאור) בכנסת

ב אחד הרגעים המשעממים בכנסת ישבתי במינון עם כמה מן הכתבים הפרלמנטריים, המצויים בענייני הבית יותר מכל אחר. השיחה התגלגלה לתכונותיהם של חברי-הכנסת, ואיכשהו צצה גם השאלה: מיהו האיש הקנאי ביותר בכנסת השביעית? הועלו שמות שונים, ובהדרגה הצטמצם המעגל. אסתר רויאל-נאור התחרתה על התואר עם מרדכי סורקיס. עד שהעלה מושהו את שמו של ח"כ בנימין הלוי. מייד נעלם כל ספק. הוא זכה בתואר פה-אחד. נזכרתי בשיחה זו כאשר קראתי שבנימין הלוי יצא, יחד עם לובה אליאב ואחרים, בגילוי-דעת הקורא ל"שפיות מדינית, חברתית וערכית", ל"שביל-הזהב של מתינות", ול"פשרה עם שכנינו-אויבנו", כתנאים להרחבת הממשלה. החיים מלאים אפתעות. אני מוכרח להודות שקראתו של בנימין הלוי דשפיות ולמתניות — היתה אחת מאפתעות חיי.

השר שלא היה

כ אשר הופיע הלוי לראשונה בכנסת, בעיקבות הבחירות של 1969, קידמה את פניו סקרנות כללית. מי האיש הזה, שוויתר על הכס הרם של שופט בית-המישפט העליון, כדי להיכנס לבית-המוחקקים? מה המריץ אותו למקח-חליפין זה, שנראה לח"כים רבים כמקח-שעות, מבחינת הכדאיות?